

Pap András cipésmester

forma legyen, hegyes orrú, kocka orrú stb.) következik a megrendelés szerint.

A lábmérés után kemény papírból el kell készíteni a formát. Kézzel ke- reken kell varrni a talpbélést, majd rámaszíjat varrni vagy szegelni, a láb- hajlásba tömítést tenni. Természe- sen bele kell helyezni a sarokkérget meg az orrkeményedést. A talpbélés behelyezése után a rámaszíjat faszóni- rozzuk a kapta pereme után, majd rá- erősítjük gyéren, pár szeggel, akár ra- gasztóval, hogy álljon mereven. Ez- után következik a talpalás varrva vagy szegezve, de van eset, amikor mind- kettőt alkalmazzuk. A következő mozzanat a sarok kialakítása, mely- nek magassága szintén a megrendelő igénye szerint történik, lehet laposabb vagy magasabb.

– Milyen bőrből szokták készíteni a lábbeliket?

– Attól függ, hogy milyen lábbelit készítünk. Bakancshoz a vastagabb marhabőrt, ritkán disznóbőrt, félci- pőhöz és női száras cipők készí- téséhez finomabb borjúbőrt, néha lóbőrt használunk.

– Önnek mi a véleménye a most gyártott cipőkről a régi módszerrel készített cipőkhöz viszonyítva? Melyik az egészségesebb és a strapabíróbb?

– Régebb nem volt ennyi lábfájós, reumás ember, mert akkor bőrből dol- goztunk, bőrtalpat készítettünk, melyet faszeggel rögzítettünk. Akko- riban jól meg voltak csinálva a cipők, nem úgy, mint most. Manapság mű- anyag talpakat tesznek, és pár hét múl- va már megy is szét a cipő. A mostani műanyag cipőkben nem tud szellőzni a láb, és akkor csodálkozunk, hogy izzad, bűdösödik és gombásodik. Az én tanácsom az, hogy aki tényleg jól akarja magát érezni a cipőjében, és azt akarja, hogy minél tovább tartson és egészségesebb legyen, inkább áldoz- zon egy kicsivel többet, és csináltas- son rendes bőrcipőt magának, mert még vagyunk egy páran hozzáértő iparosok, s ha engem valaki ilyen ké- réssel megkeresne, még talán én is el-

Feledésbe menő mesterségek nyomában

Gálfalvi Gábor beszélgetése Pap András cipésmesterrel

Korábbi lapszámainkban bemutattunk néhány régi mesterséget. Illendőnek tartottam az emberek lábbelijének gyártójától is megkérdezni a cipésszakma csínját-bínját, tudva azt, hogy a környéken a leghozzáértőbb cipésmester Pap András bácsi, akinek keze alól szebbnél szebb félcipők, bakancsok, meg csizmák kerültek ki. Ez utóbbiból két típusú is: a keményszárú székely csizma, meg az 50-es években divatos bürger* csizmák.

– András bácsi! Először is arra va- gyok kíváncsi, hány éves korában kezdte az inaséveket és melyik mes- ternél?

– Az inaséveimet 1945-ben, 14 éves koromban kezdtem el Némethy József cipésmesternél Székelyke- resztúron. Három évig voltam inas, vagyis 1948-ig. Utána ugyanott egy évig segéd voltam.

– Hogyan alakult a mesterség foly- tatásának további módja?

– Abban az időben, a szocialista társadalom kialakulásának kezdetén már nem volt létjogosultsága a ma- gániparnak. Egyre-másra alakultak meg a Kisipari Szövetkezetek, Szé- kelykeresztúron sem volt ez más- képpen. Ennek folytán 1949-ben én is alapító tagja lettem ennek a szövet- ketnek.

Miután Dáné Lajos mester előtt ki- váló eredménnyel lettem a mesteri

vizsgát, megkaptam az akkor legna- gyobbnak számító 6-os kategóriát, melynek folytán részlegvezetői be- osztást is kaptam.

– Mivel ez a szakma az átlagember számára talán a legismeretlenebb, mondja el, milyen szerszámok szükse- gesek ezen aprólékos és nagy türelmet igénylő munka végzéséhez?

– Először is különböző kaptafák, kétféle kalapács, lábszój, cvikkoló, a kaptafára felhúzó fogó (farcajng**), csiriz a ragasztáshoz, meg ágó, ami a keménységet biztosítja a cipő orrá- ban, és természetesen harapófogó.

– Egy új lábbeli elkészítéséhez ho- gyan fog hozzá, melyek az elvégzendő mozzanatok?

– Első a láb megmérése: a lábfej hossza, lábujjbőség, boka- és lábszár- bőség. Majd a cipőszár magassága, a modellezés meghatározása (milyen

vállalnám, bár egészségem az utóbbi időben eléggé meggyengült.

– Ha újra kezdheté, megint ezt a sok munkával járó, de szép szakmát választaná?

– Erre nehéz válaszolnom, mert bár jó tanuló voltam és mai napig sokat olvasok, gyermekkoromban anyagi helyzetünk végett sajnos nem tanulhattam tovább. De ugyanakkor kijelentem, hogy a választott mesterségemet nagyon szerettem, és a mai napig szeretem. A baj csak az, hogy ma már gomba módra elszaporodtak a cipőgyárak, meg aztán a turkálókon keresztül is nagyon sok lábbeli bekerül az országba. Így ma már nem hozza ki még az önköltségi árát sem egy rendelésre készített lábbeli. Ma már az ilyen igényesen, magán mester által készített cipőknek nem igen van piaca.

– Még azt szeretném megtudni és az olvasókkal is tudatni, hogy eddigi életében hány pár lábbelit készített?

– Havonta átlag 14-15 párat. 44 évi szolgálat után mentem nyugdíjba. A kedves olvasókra bízom, hogy számítsák ki, a 44 év alatt hány párat készítettem. Mostanában, habár nem igen van új megrendelése, ha javításért hozzám fordul bárki, szívesen elvállalom, és garantált, minőségi munkát végzek.

– András bácsi! Úgy érzem, sikerült egy érdekes, tanulságos mesterség titkaiba részben bevezetni az olvasókat, olyanba, mely kiveszöben van. Végül sok egészséget, munkabírást kívánunk erőben, egészségben, hogy ha a szükség kívánja, mindenkinek segíthessen, aki önhöz fordul akár megrendelésért, akár javítani valóval.

Régi cipézszerszámok

*Vagy birgerli csizma. Neve egyesek szerint a német bürger (városi) szóból ered. Lehetséges viszont, hogy az említett lábbeli G. Bilgeri osztrák síoktató nevét örökölte, és a fűzős csizma a sízés kellékeként kezdte pályafutását [szerk. megj.].

** A cipézszerszámok nevei német szakkifejezésekből származnak. A cipézmester által farcajng-nak nevezett szerszám, mely falcang néven jelentkezik más írásokban, a német falzen (hajtogat) kifejezésből ered. A faszonírozás a német fassonieren (alakít, formál, igazít) megfelelője [szerk. megj.].

A rajzok Szonda István
Céh – Ipartestület – Szövetkezet
(Debrecen, 2009)
című kötetéből valók

Falcang

Fonalsodró

Varró ár

Szező ár